

Naj ljudstvo pakuji zadolž- nice svobode.

JE NALOŽEN VARNO
V PREJE PRIDE MIR.

se bo bolj sanjalo za
ralitve kot do sedaj.

Washington, D. C. — Mnogi ne
maja zakladniški depart-
mentu vsim delavskim
organizacijam inbrat-
stvom društvom, da ku-
povnice drugega posojila
je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Pravem je denar, ki je nalo-
žen svobode, nalo-
ženost in varno, ker
je davna moč ameriškega
in nosi štiri od sto.

Afera Bolo paše prinese veliko razkritje.

AMERIŠKEGA MILJONARJA
UGROŽA JEČA.

Služi je kot izplačnik za vohune;
še tri osebe osumljene.

New York, N. Y. — V aferi Bo-
lo paše pričakujejo senzacional-
no aretacijo. Oseba je pomagala
Nemčiji in je v njenem interesu
financirala ameriške banke, da je
lahko vodila propagando v svo-
jem interesu v ameriški republiko.

Oblasti so zaslišale Hugo Schmi-
dta, ravnatelja "Deutsche-Bank"
(nemške banke) in iz njegovih iz-
povedi je spoznati, da je neki bo-
gatih zakladal sklad Nemčije.

Vlada je prepričana, da dotična
oseba spada med izplačnike, ki so
plačevali nemške agente.

Pri ispravevanju je Schmidt
priznal, da je bil denar naložen
pod imenom Bolo paše, ki je slu-
žilo le za kritje. Več tisoč dolarjev
je bilo izročeni neki osebi na
ukaz Adolpha Parvenstadta, ki je
dobil povelja od bivšega nem-
škega poslanika Benstorffa.

Vsotje tako visoke, da doka-
zujejo, da je dotična oseba igrala
precej vplivno vlogo med zarotni-
ki, nadaljni dokazi pa govore, da
imajo oblasti opraviti z izplačni-
kom, ki je financiral vohune v
Zedinjenih državah in Kanadi.

Oseba ne živi v državi New
York, ampak je dobro poznana in
prebiva v nekem sosednjem mestu.
Oseba je zelo bogata in njena are-
tacija povzroči senzacijo, ker na
njegovem domu ne dvomijo, da je
roval proti lastni deželi.

Uradniki justičnega depart-
menta nadzorujejo še tri druge o-
sebe, ki so osumljene, da so delale
za korist Nemčije.

STROKOVNO ORGANIZIRANO DELAŠTVO ZA MINNE- POLSKO IZJAVO.

Chicago, Ill. — Strokovno or-
ganizirano delavstvo v Chicagu,
združeno v Čikaški delavski fede-
raciji, je odobrilo po svojih za-
stopnikih v osrednjem odboru iz-
javo Ameriške zveze za delavstvo
in demokracijo v Minneapolisu,
Minn.

Resolucija je bila sprejeta po o-
stri debati z majhno opozicijo.

Fitzpatrick, predsednik Delav-
ske federacije v Chicagu je re-
kel: Tisti, ki danes ovirajo vlado,
bi nas kmalu privedli do tega, da
skočimo drug drugemu na vrat in
da zmaga pruska avtokracija. Oni
govore o svobodi govora in svo-
bodnem tisku. Verjamev v oboje,
pa tudi v zakon in red.

Kako vi sodite o organiziranem
delavcu, če je njegova unija v
stavki, ki ostane zadaj in ne pod-
pira svoje unije? Imenovali bi ga
skeba. Well, vsak ameriški držav-
ljan skebari, ki v takem slučaju
kot je sedaj, ne podpira svoje vla-
de.

Izjava je bila sprejeta s 107
proti 70 glasovom in odide zdaj
na splošno glasovanje vsem stro-
kovno organiziranim delavcem v
Chicagu.

ROOSEVELTOV MIROVNI PRO- GRAM.

New York, N. Y. — Roosevelt
je govoril na velikem ljudskem
shodu, ki so ga sklicali županski
odbori za narodno obrambo. Na
shodu je Roosevelt govoril obir-
no o svetovnem miru in je dejal,
da sta za ohranitev svetovnega
miru potrebna poraz Nemčije in
razdelitev Avstrije in Turčije.

Priporočal je ustanovitev svo-
bodne Arabije, svobodne Armeni-
je, svobodne Poljske in Litvinske,
neodvisno češko državo in jugo-
slovansko državo.

NEMŠKE UJETNIKE SO PRE- PELJALI V DRUGO PORTO.

Chatanooga, Tenn. — 430 nem-
ških ujetnikov, ki so tvorili po-
sadko na nemškem korzarju
"Prinz Eitel Friedrich", so pre-
peljali v Fort McPherson.

Poraz rudniških baronov pred sodiščem.

POROTNIKI SO OPROSTILI
KRIVDE GEO. SMITHA.

Baroni so ga izbrali kot tajnika
organizacije za prvo žrtev.

Globe, Ariz. — Stavka v okraju
Globe-Miami še ni končana in se
vrši povsem mirno in brez izgre-
dov. Kljub temu je bilo nekaj vo-
diteljev stavke obtoženih izgre-
dov, dasiravno je bilo le malo
"zmešnjave" pri stavkovnih stra-
žah. Nihče ni bil ranjen in za en-
cent lastnine ni bilo uničene.

Obtoženi stavkarji so morali
položiti poroštvo od enega do
dveh tisoč dolarjev. Pri prvem za-
slišanju niso izpovedi prišli nič
drugega dognale, kot da so bili
stavkarji na stavkovni straži.

Prvi je prišel pred porotnike
radi izgrediv George D. Smith.
Porotniki so po 24-urnem posve-
tovanju prišli do zaključka, da je
Smith nedolžen in da ni izvršil
dejanj, ki mu jih očita obtožnica.
Med stavkarji in rudarji je pra-
vovrek porotnikov povzročil veliko
veselje.

Nad petdeset stavkarjev se šu-
ka, da pridejo pred sodišče. Smith
je bil izbran od baronov bakra
kot prva žrtev, ker je delaven kot
tajnik v lokalni rudarski organi-
zaciji šte. 60, ki pripada kot po-
družnica k "Mednarodni uniji
rudniških, mlinskih in plavžar-
skih delavcev. Kompanija ima po-
sebno piko na Smithu, ker služi
zvesto delavskim interesom.

"Arizona Record", glasilo rud-
niških interesov, je pričel kampa-
njo za obsodbo stavkovnih straž
že pred več tedni. Najbolj je na-
padal v uredniških člankih Smi-
tha, obenem se je pa poročeval iz
njega v dnevnih vesteh. Kljub temu
so baroni bakra doživeli por-
az pred porotnim sodiščem in
znagala je pravica.

NOV DAVČNI ZAKON.

Washington, D. C. — Industri-
alni komisar Roper opozarja na
nov davčni zakon, ki ga je pred-
sednik podpisal in ki prinese dr-
žavi blaginjo \$2,504,870,000.

Davek morajo plačati.

Vsi namci, ki imajo nad en ti-
soč dolarjev letnih dohodkov.

Korporacije, delniške družbe
in družbe, obstoječe iz drugov.

Vse žganjarne, veliki in mali
trgovci, ki prodajajo alkohol ki
služi v industrijalne namene.

Vsi trgovci, ki tržijo z domači-
mi ali importiranimi vini, likerji
in pivom.

Vsi trgovci, ki prodajajo neal-
koholne pijače.

Vsi tovarnarji in trgovci, ki
prodajajo smodke, cigarete, to-
bak, nosilance in papir za cigare-
te.

Vsi, ki se pečno z zavarova-
njem proti nezgodom, ognju in za-
življenju.

Vsi lastniki zabavnih lokalov
in kabaretov.

Zakon pravi jasno, da mora
vsaka oseba, tvrdka ali korpora-
cija, ki je prizadeta v skladu novega
zakona, natančno naznaiti, kaj
je podvrženo davku. Ta odstavek
je posebno važen za vsakega
državljana, ker davkarski obla-
sti ni treba stikati okoli, da naj-
de, kaj je podvrženega zakonu.

Osebe, tvrdke in korporacije bo-
bo ostro kaznovane, če oblasti pri-
dejo na sled, da niso naznanile
davku podvrženo blago.

UBOJ RADI NEPOŠTENE IGRE

Newport News, Va. — Igralec
ki so igrali v nekem gozdišču s
kockami za denar, so se stekli med
seboj, ker je bil v nekatere kocke
vliit svinec. Posledica pretepa in
nepoštena igre so trije mrtvi.

VREME.

Danes lepo in hladno vreme v
Illinoisu; severozapadni vetrovi se
spremenijo v jugozapadne.

Solnčni vzhod ob 5:55 a. m.;
solnčni zahod ob 5:20 p. m.

Izgredi v East St. Louisu pred sodiščem.

DESET ZAMORCEV OBSEJO.
NIH NA ŠTIRINAJST
LET JEČE.

Zaslišanja obtoženih belopoltni-
kov so pričela; trajala bodo
več tednov.

Belleville, Ill. — Pred sodiščem
je stalo trinajst zamorcev, ki so
bili obtoženi, da so pri plemenskih
izgredih v East St. Louisu ubili
detektiva Samuel Coppedga dne
2. julija t. l. Deset je bilo spozna-
nih krivim in vsak je bil obsojen
na štirinajst let ječe. Trije so bili
oproščeni.

Obsojeni so bili: Fayette Par-
ker, Othaniel Peoples, George Ro-
berts, Horace Thomas, Marshall
Alexander, Dee Smotherman, Al-
bert Hughes, Bud Townsend, Will
Parker in Charles Foster.

Smotherman se je onesvestil, ko
je bila prečitana obsodba. Odvzeti
so mu morali lance in trajalo je
precej časa, preden je prišel k za-
vesti. Protij njemu je javni toži-
telj doprinesel dokaze, da je delal
škodlj. Izjavil je, da lahko doka-
že, da je bil na straži pri "Otha-
nielovi ljudski matiji", ko je bil
detektiv Coppedga ubit.

Ko je bila sodba proglašena, so
bili na sodišču le uradniki in ča-
nikarji. Med sodiščem in ječo so
stale žene, otroci in sorodniki ob-
tožencev. Mnogi so plakali, ko so
obtožene zamorce peljali na sodi-
šče.

Ko so obtoženci bili razvrščeni
v dvorani, je predsednik porote
izročil pravore sodnika v roke.
Nastala je tišina, preden je bi-
la čitana obsodba. Zagovorniki
niso bili navzoči. Vsi tedni je bi-
lo sodnik vprašal vsakega porotni-
ka, če je to njegov pravorek.

Vsak porotnik je odgovoril z da.
Navzoč je bil James A. Farmar,
namestnik državnega prokuratorja.
Ko je bil pravorek prečitán, je
izjavil, da ima država druge
obtožbe proti oproščanim zamor-
cem. Sodnik je na to odredil, da
ostanejo v ječi kot oni, ki so bili
obsojeni.

Zdaj so pričela zaslišavanja pro-
ti belopoltnem, ki so obtoženi,
da so pri izgredih izvršili razne
zločine. Trije okrožni sodniki,
vsak v svojem sodišču, bodo zasli-
šali obtožbe proti belopoltnikom.
Vzelo bo več tednov, preden bodo
zaslišanja končana.

ŽELEZNIŠKA STAVKA KON- ČANA.

Chicago, Ill. — Stavka ogibal-
niških žurjav in premikačev na
Elgin, Joliet & Eastern železnici
je končana. United Steel korpora-
cija, ki lasti železnico, je izjavi-
la, da vzame v poštev zahteve
stavkarjev.

Strajkarji so do sedaj zaslužili
od \$3.20 do \$4.00 na dan in zahte-
vajo 50 odstotkov povznesja me-
zde.

V JEČO ZARADI SAMOPO- ŠKODBE.

Columbus, Ohio. — Dva brata
iz okraja Hardin so odvedli kot
arrestanta v Chillicothe. Eden je
imel odsekane tri prste na roki,
drugi se je pa obstrleli na nogi.

Brata sta bila ranjena v enem
dnevu in sta se bahala istega dne,
da ne bosta služila v narodni ar-
madi. Odpustili so ju kot are-
stanta v vojaško taborišče.

UMOR RADI PINTE ŽGANJA.

Pittsburgh, Pa. — 22 letni za-
morec Walter McDonald je u-
strelil 38letnega zamorca Dan
Mahona, ker mu ni hotel izročiti
steklenice žganja, ki jo je imel v
svojem žepu.

McDonald je potegnil samo-
kres, da od Mahona iztisi žganje,
toda Mahon je pričel bežati. Mc-
Donald je oddal pet strelcov, ki so
Mahona zadeli v hrbet. Po tem
strahopetnem činu je McDonald
zbežal, toda gro kasneje so ga
prišli.

Vse protirevolte v Rusiji potla- čene.

POMORŠČAKI BALTIŠKEGA
BRODOVJA SO REVOLTI.
RALI ZADNJI.

V Gomelu ni hotelo več tisoč voja-
kov na bojišče. Ugnali so jih
kozaki.

Petrograd, 8. okt. — Minister
za notranje zadeve Nikitin je da-
nes izjavil, da so prenehali vsi ne-
miri, ki so se pojavili zadnje dni
v raznih krajih notranje Rusije.

Najnovejša revolta je bila med
pomorščaki baltiške flote. Osred-
nji mornarski odbor, ki je sličen
vojaškim odborom v armadi, je
predložil zelo pretirane zahteve,
katere je minister mornarice ta-
koj zavrnil in zažugal pomorščakom
z drastično akcijo, ako ne bo
sloge in mira med njimi. Pomor-
ščaki so se udali.

Nikitin javlja dalje, da je v de-
želi mnogo štrajkov, ki so pa go-
spodarskega značaja. Edina izje-
ma je bil večerajšnji štrajk voja-
kov v Gomelu, gubernija Mohilev.
8000 vojakov se je ustavilo, da ne
gredo na bojišče. Prišli pa so ko-
zaki in ugnali vojake, ki so takoj
nehali s stavko.

V Turkestanu je zdaj mir. Ne-
kaj se zopet kuha na Finskem, to-
da provizorična vlada ne smatra
položaja resnim.

General Klembovskij, bivši po-
veljnik armade na severni fronti,
je imenovan članom vojnega sveta.
General Vološinski, ki je do
zdaj poveljeval 46. armadnemu
zboru, je imenovan poveljnikom
armade na južnovzhodni fronti.

POLITIČNA KRIZA V RUSIJI KONČANA.

Petrograd, 8. okt. — Dasiravno
se ni uglasila pot za sporazum
med začasnim kabinetom in dele-
gacijo ljudskega kongresa, je vlada
mnenja, da je politična kriza
končana. Konferenca za sestavo
novega ministarstva je bila večera
po eni seji predložena do prihod-
njega ponedeljka. Voditelji mos-
kovskih industrijaleev, ki so bili
navzoči na konferenci, so odšli
domov z namenom, da predložijo
stvar političnim voditeljem v
Moskvi.

Začasni parlament, ki je izšel iz
ljudskega kongresa, je imel danes
prvo sejo, na kateri se je organi-
ziral. Kerenskij in Terenščenko, mi-
nister zunanjih zadev, sta danes
apelirala na kongresno delegacijo
delavcev in vojakov, da naj vpli-
va na maso za notranji mir in slo-
go v deželi. 16. oktobra posetijo
ruski zastopniki zavezniško kon-
ferenco v Parizu in zato je po-
trebno, da je armada z delav-
stvom vred složna in trdna, na-
kar bodo zastopniki lahko pokazali
zaveznikom, da Rusija res misli
na zdravo rekonstrukcijo in ne-
umnorno sodelovanje v vojni.

Spor med železničarji in vlado
je izravnal. Voditelji železničar-
ske organizacije so odredili gene-
ralni štrajk, ako vlada ne povzra
mezo uslužbenecem. Ljudski kon-
gres je zadnji teden sklenil, da se
stavka ne sme razširiti na tiste
proge, ki služijo za prevoz voja-
štva. Kerenskij je pa danes obve-
stil odbor železničarjev, da bo
vlada takoj povzela mezo. S tem
je stavka odstranjena.

Namesto krize na železnicih
grozi zdaj kriza v industriji pa-
pirja. Delavci v vseh petrograd-
skih papirnicah so večeraj zastra-
žili. Ako bo stavka trajala dalj
časa, bodo zelo prizadete vladne
tiskarne, kjer se tiskajo glasovni-
ce in bulletini, ki imajo rabiti pri
generalnih volitvah delegatov
ustavodajno skupščino.

ŠTRAJK V LADJEDELNICAH KONČAN.

Seattle, Wash. — Stavka v la-
djedelnih, ki je pričela 14. se-
ptembra, da dobe letni delavci o-
sebnurni delavnik, je končana. De-
lavski tajnik Wilson jim je odpo-
slal brzojavko, v kateri jim sveta-
je, naj se vrnejo na delo, ker bo
komisija preiskala njih pritožbe.

Mir pred novo boj- no vihro na za- padni fronti.

NEMŠKI PROTINAPAD V ME-
GLI PONESREČIL.

Rusi so ujeli 750 mož in osvojili
vsa Vaskoutoj.

London, 8. okt. — Kljub megle-
nemu in deževnemu vremenu so
Nemci danes izvršili močan proti-
napad na nove angleške pozicije
med cestama, ki vodita iz Ypresa
v Roulers in Menin na Flandr-
skem. Vojni stan javlja, da je bil
napad odbit na vsi črti s pomočjo
topniškega ognja.

Angleški topničarji so preme-
stili težke topove z nove pozicije
je na hribih in ciklon ognja zna-
va razsaja v nemških črtah. Pri-
čakuje se, da bo maršal Haig ne-
meril topove na zapadni bok nem-
ške fronte z namenom, da jo za-
vije in odreže Nemce od obrežja,
kjer imajo eroplanska in submar-
inska oporišča.

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

ZADNJE VESTI.

ŠPANSKI URADNIKI BODO OSTRO KAZNOVANI.

Washington, D. C. 8. oktobra.
Španska vlada podvzame ostre
korake proti uradnikom, ki so
odgovorni, da je internirana nem-
ška potapljača pobegnila iz Cadi-
za.

NEMŠKI BOJNI KRIZAR TEZ- KO POŠKODOVAN.

London, 8. oktobra. — Potnik,
ki prihaja iz Hamburga v Am-
sterdam, pripoveduje, da je v
začetku minulega tedna zadel
nemški krizar ob morskno mino ob
obrežju Helgolanda, ko je izva-
jal preizkuševalne vožnje. Trije
oficirji in dvajset mornarjev je
utonilo. Krizarja so privlekli v
pristan.

EKUADOR NE SPREJME NEM- ŠKEGA POSLANIKA.

Quito, Ekuador, 8. oktobra. —
Minister za zunanje zadeve repu-
blike Ekuador je brzojavil eku-
adorskemu poslanstvu v Limo,
Peruvija, da ekvadorska vlada ne
sprejme oficijelno dr. Perla, nem-
škega poslanika za ekvadorsko in
peruvijansko republiko, če pride
v Ekuador.

MOSTVO NEMŠKEGA KOR- ZARJA UJETO.

London, 8. oktobra. — Exchan-
ge Telegraph poroča, da je bila
ujeta ladja za lov na some blizo
Fidijakega otočja. Na njem je bilo
mostvo z nemškega korzarja
"Seeadlerja". Na ladji je bil en
top in strojne puške. Mostvo je
priznalo, da je bilo poslano na
"Seeadlerja", da gusari v Juž-
nem morju.

SNEG V DAKOTI.

Deadwood, S. D. 8. oktobra. —
V teritoriju Črni hribov je padlo
dva palca snega, ki je udušil gozd-
ni požar.

KAJZER PRIPRAVLJA BRO- DOVJE PROTI PETRO- GRADU.

London, 8. oktobra. — "Mor-
ning Post" je dobila brzojavko iz
Stockholma, da je bilo opaziti
močne oddelke nemškega brodo-
vja pred otokom Bornholmom in ob
švedskem obrežju, kar potrdi go-
vorice o nameravanem napadu na
Petrograd in Helsingfors.

Neki potnik, ki je dospel v
glavno švedsko mesto, pripovedu-
je, da je izvedel iz zanesljivega
vira, da se zborejo močne morna-
riške sile v Baltiku, katerim bodo
dodeljene transportne ladje, lad-
je za odstranjenje min in vodna
letala.

V splošnem sodijo, da se Nem-
ci pripravljajo za napad na Hel-
singfors na suhem in na morju.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Circulation 21

Datum v obljepaju na pr (September 30-17) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

AVSTRO-OGRSKA AVTOKRACIJA SE JE POTUHNILA.

Mnogo pišejo v sedanjih dneh o avtokraciji Hohenzollernov in vsled tega pozabijo, da Habsburžani niso nič manj avtokratično vladali v Avstriji, na Hrvaškem in na Ogrskem.

Avstrija je imela sicer ustavo, pa tudi zloglasni paragraf štirinajst, da je vlada lahko spodila domov poslance, kadar se ji je zljubilo.

Zgodovina boja za splošno volilno pravico pripoveduje, da je boj zahteval nebroj žrtev, preden je ljudstvo v Avstriji dobilo splošno volilno pravico. Padale so žrtve iz delavskih vrst v Pragu, na Dunaju in v Gradcu, avstrijska sodišča so poslala nebroj delavcev v ječo, ker so demonstrirali za volilno pravico. Pri vsaki večji delavski stavki je avstrijska vlada z brutalno silo nastopila proti štrajkačim delavcem. Poslala je žandarje in vojaštvo na delavce in pri tem se ni ozirala, če brat strelja na brata, sin na očeta. Pri premogarski stavki 1891 je poslala sedemnajsti polk v Zagorje, Trbovlje in Hrastnik, v Trstu je streljal 97 polk na ljudstvo v splošni stavki in ustreljenih je bilo enajst oseb.

Ravnatoko brutalno je avstrijska vlada nastopala proti nemškim narodom v Avstriji, če so zahtevali enakopravnost. Procesi českih omladinistov v Pragi ostanejo v zgodovini uvekovečeni kot brutalen akt avtokratične avstrijske vlade. V Ljubljani stá padla Lunder in Adamič kot žrtvi avtokratične vlade.

Procesi v Mitrovici na Hrvaškem dokazujejo jasno kot beli dan, na kakšen način je hotela brutalna avstro-ogrska kamarila preprečiti razredno zavedno gibanje med delavci in kmeti, ki je pričelo po prvem jugoslovanskem socialnodemokratskem kongresu v Zagrebu. Iz vseh delov Hrvaške so nagnali kmete in delavce v Mitrovico, da jih tam obsodijo sodniki — verni hlapci avstro-ogrske kamarile. Časnikarjem delavskih dnevnikov je bil prepovedan vstop v Mitrovico in sodnijsko dvorano, da svet ne izve resnice o brutalnem nastopu proti delavcem in kmetom. Iskali so jih pandurji in beriči, da jih pošljejo odgorskim potom iz Hrvaške in tako svet ne izve za zločine avstro-ogrske kamarile in njih golega orodja.

Koliko nedolžnih delavcev je bilo vrženih v osemdesetih letih v ječo, ko je pričelo delavsko gibanje v Avstriji, ne more nihče povedati, če ne pregleda sodnijskih aktov. Slovenske delavce so težko uklenjene gnali v Celovec, da jih tam sodijo nemški porotniki, ker se je avstrijska kamarila bala, da jih oproste v Ljubljani. Nemške delavce so gnali v češka mesta, češke delavce pa v nemška mesta, da so bili obsojeni radi "velezdaje", ker so ustanovljali "delavska izobraževalna društva". Obsojali so jih od dveh do dvajset let ječe. In med temi žrtvami avstrijske avtokracije so bili tudi slovenski delavci, ker so želeli več izobrazbe svojemu delavstvu. Priče tega divjanja avstrijske avtokracije žive še danes tudi v Ameriki. Žrtev brez števila je bilo treba, da je avstrijska avtokracija postala bolj popustljiva napram ustanovitljam delavskih izobraževalnih in strokovnih društev. Na tisoče delavskih družin je bilo brutalno raztrganih kot ob času telesne sužnosti. Očete so pometali v ječo, matere z otroci so pa lahko šle beračit od hiše do hiše, trkat na srca usmiljenih ljudi, da niso z otroci umrle lakote ob čestnem jarku.

In ko je izbruhnila svetovna vojna se je avstrijska avtokracija pokazala v vsej svoji brutalnosti. Tri tisoč in devet sto oseb je bilo obešenih in eksekutiranih v prvih dveh letih vojne. Vsakdo, ki ni z dušo odobral politike avstrijske kamarile, je prišel na vešala ali morišče, če se je našel vohun, ki ga je ovadil.

Zdaj piha drug veter v Avstriji, če sodimo po brzjavkah, ki poročajo o dogodkih v Avstriji.

Avstrijska avtokracija se je potuhnila kot v letu revolucije in v letu 1866, ko je od svoje sedanje zaveznice Prusije doživela poraz pri Kraljevem Gradcu. Avstrijska

avtokracija je v zadregi, pred sabo vidi neizgiben poraz, odkar so Združene države stopile v vojno, in zdaj postaja mehka. Vsem narodom v Avstriji obljubuje, seveda le obljubuje, nekakšno narodno avtonomijo, ker zdaj potrebuje njih pomoč, da jih po končani vojni zopet ogoljufa, kot v letu 1848 in 1866, in vlada zopet po starem reku z vso brutalnostjo avtokracije: Deli in vladaj!

Avstro-Ogrska je zaveznica Nemčije! S porazom Nemčije pade pruska avtokracija in z njo avstro-ogrska kamarila.

In ta dan pomeni osvoboditev vseh narodov, ki so stoletja živeli pod železno peto avstrijske avtokracije. S tem dnem prično narodi, ki so služili avstro-ogrski kamarili za nogometno žogo, pisati novo zgodovino. Ta dan pride prejalislef zanesljivo, ko stopijo v akcijo ameriške legije na evropskem bojišču. Pozdravljamo ga iz srca, ker prinaša tlačenim narodom v Avstriji razmere, v katerih se bodo lahko razvijali svobodno v tekmi z drugimi narodi za palmo kulture in civilizacije.

Ključ k razrešitvi vojne.

(F. S. Simonds.)

Pred nedavnim časom sem prebral izgube Nemčije v prvih treh letih vojne, primerjajoč jih z izgubami Francije. Številke, ki sem jih imel pri rokah takrat, so bile nepopolne. Od tistega časa je francoski generalni štab izdal uradni seznam nemških izgub, na katerega se bom sedaj opiral pri mojih računih, ker je ta seznam precej zanesljiv; ravno tako se v njem tudi nemški seznam francoskih izgub z resničnim položajem. Sicer pa navsezadnje ni taka težava doleteti približno število izgub, bodisi ene ali druge države.

Izkaz nemške armade kot ga je izdal francoski generalni štab, je sledeči:

Armada na bojiščih in notranjosti države...	5,500,000
Novinci v vojašnicah in čete v stražni službi	600,000
Ubilih, pohabljenih in ujetih	4,000,000
Ranjenecv v bolnicah	500,000

Skupaj 10,600,000. Tukaj so vsi ti do sedaj poklicani v armado. Skupno število mož, podvrženih vojaški službi, vseh letnikov 1920, je okoli 14,000,000, ki se porazdelo kot sledi: Do sedaj poklicanih 10,600,000. Se ne poklicani deli letnika 1919, 150,000. Letnik 1920, 450,000. Moštvo neobhodno potrebno v industriji in vladnih službah, 500,000.

Podaniki, podvrženi vojaški službi, ki se nahajajo v inozemstvu, ki pa se vsled blokade zavaznikov in drugih vzrokov niso mogli vrniti, 200,000. Popolnoma izključenih vsled fizične nesposobnosti je okoli 2,100,000 mož.

Mladinski letnika 1920 po zakonu ne smejo biti poklicani, predno ne dopolnijo sedemnajsto leto.

Po tem računu ima Nemčija za prva štiri leta vojne 11,200,000 mož, to je ena šestina nemškega prebivalstva pred vojno. Kot omenjeno so izgube Nemčije na mrtvih, pohabljenih in ujetih do sedaj nekaj čez 4,000,000. Pod orožjem jih ima do šest milijonov. Za nadaljni poziv ima na razpolago šeststotisoč mož, starih od 16 do 18 let, ki se pa vsled nizke starosti po kakovosti ne morejo meriti s starejšimi letniki, sedaj pod orožjem. Po bolnišnicah se jih zdravi do šeststotisoč mož, katerih večina bo sposobna za boj v prihodnjih šestih mesecih.

Ako bodo nemške izgube sorazmerno 200,000 mož na mesec v bojni kampanji prihodnje leto, bi to do jeseni pomenilo izčrpanje nemških rezerv, in da začasno rešijo ta problem, bodo prisiljeni skrajšati bojno črto, to se pravi zapustiti Belgijo in druga zasedena ozemlja. Če bo Rusija možna podvzeti kakšne večje korake vojaške vrednosti prihodnje leto, bo za nemške armade položaj toliko težavnejši. Ako ne, potem se Nemci lahko vzdrže še eno leto in odločitev vojne bo zadržana do leta 1919.

Treba je poudarjati dejstvo, da je prišel za Nemčijo trenutek posegati po skrajni mladini in jo žrtvovati vojni.

Obrnilno se k Franciji. Francoske izgube z ozirom na prebivalstvo Francije, so manjše nego nemške, toda ne mnogo. V dokaz nam služi, da ni poklicala nobenega dela letnikov 1919 in 1920. Vsled tega lahko trdimo, da so za en letnik na bojišču od Nemčije.

Skupno bilo prebivalstvo Francije in njenih kolonij (torej izključeni) je nekaj nad 40,000,000. Če je mobilizirala eno šestinko

prebivalstva, bi bilo to okoli 6,750,000 mož. Po informacijah, ki so na razpolago, so jih toliko tudi poklicali. Nemške izgube znašajo 35 odstotkov vseh mobiliziranih čet. Če vzamemo to za merilo francoskih izgub, bi te znašale 2,360,000 mož. Nemških vojakov po bolnišnicah, ki se jih lahko šteje med začasno izgubo, je čez pol milijona, ali pet odstotkov vseh mobiliziranih čet. Po ravno tem računu bi bilo francoskih ranjenecv, ki bodo prej ali slej zopet sposobni za orožje 350,000. Skupne izgube Francije z ranjenci vred znašajo 2,700,000. Armada sedaj pod orožjem šteje 4,050,000 mož. V francoski armadi je do dvestotisoč domačinov iz kolonij in inozemskih legij, ki se odštejejo od gornje svote, kar pomeni odvalitev bremena od prebivalstva v republiko.

S precejšnjo sigurnostjo se lahko trdi, da francoske izgube znašajo manj kot dva in pol milijona. V rezervi ima še oba letnika 1919 in 1920 nedotaknjena. K tem letnikom se prišteje še 350,000 ranjenecv, ki bodo sposobni za boj, kar skupno znaša okoli 800,000 mož. Ker računamo, da bodo francoske izgube v prihodnjih šestih mesecih do 300,000 mož, ostane še pol milijona rezerv za prihodnje leto. Rešimo, da bo imela Amerika do spomladi pol milijona vojakov v Franciji, kar bo skupno s francoskimi rezervami 1,000,000, to je 200,000 več kot štejejo nemške rezerve.

Kar se Anglije tiče, so njene izgube mnogo manjše kot francoske ali nemške. Šele od bitke ob Sommi v juliju 1916 se lahko tudi angleške izgube računajo po merilu prej omenjenih držav. Anglija je, kar se tiče izgub, dve leti na boljlem od Nemčije in Francije, vsled tega so njene rezerve precej boljše. Ima do pol milijona vojakov na fronti v Franciji. Njena armada s kolonijalnimi četami v Angliji in Franciji šteje okoli 4,000,000 mož. Njih izgube presegajo morda nekaj čez milijon. V vseh slučajih ima 1,000,000 prostih rezerv, s katerimi bo lahko napolnila vrzeli v kampanji prihodnjega leta.

Zaveznike rezerve bodo samo na zapadni fronti več kot še enkrat večje kakor nemške. Ako bodo zavezniški premagali ovire na morju, bodo imeli na razpolago nadaljne armade Združenih držav, ki bodo do takrat že izvežbane.

Težje je podati natančnejše poročilo avstrijskih in italijanskih izgub. Če računamo avstrijske izgube po lestvici nemških in francoskih, znašajo v prvih treh letih na ubitih, pohabljenih in ujetih 2,975,000 in okoli 425,000 ranjenecv, skupaj 3,400,000 mož. Toda avstrijske izgube na ujetnikih so najmanj za en milijon mož večje, in 400,000 več po bolnišnicah, skupaj 4,800,000. Do sedaj so poklicali do 8,500,000. Ker se od te svote odštejejo izgube, imajo še približno 3,700,000 mož. Ker bo kampanja na italijanski fronti trajala še približno dva meseca, se bo to število precej znižalo. V teh okoliščinah bo za Avstrijo velika težkoča voditi uspešno kampanjo prihodnje leto, tudi če Rusija in Rumunija popolnoma izginejo z vojnega pozorišča.

Italijanska vojna mož v začetku vojne je štela okroglih 5,000,000. Njene izgube dosežajo približno en milijon. Italijanska armada bo imela premoč nad avstrijsko za več kot milijon mož in to tudi v slučaju, ako Avstrija postavi vse svoje vojaštvo proti Italiji. Italija bo imela od štiri do pet milijonov mož za prihodnjo kampanjo.

To bi torej bila situacija evropskih armad.

Ako pride do kampanje prihodnje lito, bodo igrala glavno vlogo na zavezniki strani angleške armade, da tako dajo priliko odhoda Francozom, ki so v prvih dveh letih vojne nosili glavno breme.

Za primero vzemimo, da Anglija izgubi prihodnje leto 1,250,000, Francija 650,000 in Združene države 100,000 mož. Enako število izgub na nemški strani bi značilo izčrpanje vseh nemških rezerv in znižalo njih vojno silo za en milijon mož. Če se nadalje pomisli, da bodo izgube na zavezniki strani razdeljene med tri velike države, medtem ko bo morala Nemčija enake izgube sama trpeti, bo to za njo silen udarec. Sedaj je lahko jasno vsakemu, zakaj Nemčija take zelo želi miru. Če se bo vojna nadaljevala še dve leti, bo izčrpanje nemškega moštva popolno, kot v tridesetletni vojni. Edino upanje, ki ga še imajo Nemci, je submarinska kampanja. Nered v ruskih armadah je prišel prepozno, da bi jih rešil poraza na suhem. Moči, ki jih imajo na razpolago Anglija in Združene države, morajo biti za Nemčijo usodopolne. Ena najvažnejših nalog zaveznikov je premagati težkoče, ki jih prizadevajo nemške potapljače. Če to uspešno izvrše, potem je konec konca — poraz Nemčije.

Ruska demokracija na delu.

Charles Edward Russell.

Sledite mi v ruski narodni svet in potem sodite sami.

V veliki dvorani bivše kadetske šole, ki je ogromna stavba, zborniške delavski, vojaški in kmečki svet, edini resnični predstavatelj ruskega ljudstva in vladar Rusije.

V inozemstvu prevladuje mnenje, da svet reprezentira samo Petrograd in ta peščica diktira vsej Rusiji. Faktično so v njem zastopani vsi deli velike Rusije, ribiči od reke Lehe, temnopoltni zastopniki pastirskih rodov iz krinskih pokrajin in drugih daljnih delov Rusije.

Delavski, vojaški in kmečki svet šteje 830 delegatov iz vseh krajev Rusije. Petrogradski okraj zastopa trideset delegatov.

Svet šteje tudi petero delegatov. Ženske so enakopravne v Rusiji.

Ena tretjina dvorane je namenjena javnosti. Ostali del je za delegate, ki sede pri starih nizah bivše kadetske šole. Na visokem, z rdečimi zastavami okinčanem odru sede odborniki sveta s predsednikom Čidecem in gostje. O Čidecu so dvomili in pisali mnogo, in svet bo v bodočnosti še čul o njem.

Na njegovi levi je priprona miza za govornike.

Vsedi se in presojaj to zgodovinsko zborovanje. Ti ljudje reprezentujejo vso organizirano moč Rusije; usoda države je v njihovih rokah. Na njih zastoje padajo ministristva in se ustanovljajo nova. Zapovedujejo armadam in dajejo smer ruski zunanji in notranji politiki. Odločajo o usodi ruskih narodov.

Presojaj jih dobro, s prevdankom. Bodi pazljiv in natančen, ko izrekaš sodbo.

Oni niso tu za šalo ali zabavo. Oni mislijo na delo — resno delo. Mnogokrat zborujejo od enajste ure dopoldne, do treh po polnoči.

Ta zbornica se zelo razlikuje od drugih parlamentov.

Ko je glasovanje v teku, mora biti v zbornici vse tiho. Nikdo ne šepeta, čita liste, spi ali hodi po dvorani. Vsi sede, in pazno slede vsakemu govorniku, da ne preslija kako besede.

In če pomisliš, da je vsaših, ko so navzoči tudi bratski in volilni delegatje istih čez tisoč, je tak red nekaj izrednega. Pogled te obrabe. Iz njih sije resnost in energija; oni v zadnjih klopih si delajo nekatere trombe iz papirja in si jih devajo na ušesa, da jim morda ne uide kak stavek; ne strpe nobenega šuma. Govori so kratki in v kolikor jih tujec more presoditi stvarni.

Ravno sedaj je prišel na govorniško tribuno delegat. Obraba je okroglega, lica so zagorela od solnce, roke so udelane od težkega dela. Ogrujen je z vojaško suknjo in na nogah ima okorne visoke škornje. Po vsi zunanosti izgleda, kot da je ravnokar prišel iz zakopa na fronti. Moj tolmač mi

pravi, da je ta delegat selj brkone ne zna pisati ne čitati. Med vsemi delegati jih je dvajset, ki niso zmožni čitanja ali pisanja. Kljub temu, on govori kot govornik, s poudarkom, seds kastično, da spravi množice, sedaj resno, točko za točko, in ko je skončal so delegatje li s sedežev in govor burno brayali.

Ta zbornica je nekaj nenavada v svetovni zgodovini. S izjemo, ki si služijo kruh z mi in ljudmi, ki so ozko združeni z delavskim gibanjem, oz simpatizirajo z njimi. Advokati trgovcev in industrijalcev ne potrebujejo. Tudi ne opazite delegatje članov boljših krogov.

Nekoliko delegatov nosi vojaške uniforme. Človek bi sodil, da to nekaka vojaška institucija samo na zunanji pogled. Rusiji je vojaška dolžnost splošno obvezna in mnogo delegatov bilo izvoljenih v ta svet, ko služili v armadi. Delegatje v formah so poleg tega, da so ki, še obrtniki, kmetje, delavci, d. Vsak tujec, ki pride sem, vidi, da je to vojaško zborovanje. Seveda, ko spozna razmere, stvari drugačno mnenje.

Običnost, ki posluša pri sebi iz delavskih krogov. Mogoče v vsej dvorani komaj šest, sedem ljudi, ki imajo tratornatnik. Ostalih šest so časniki poročevalci.

Delegatje so razdeljeni po letih skupinah. Na levi sedikajni elementi. Čim bolj levi, tem radikalniji so. Katje, ki sede poleg tistega na ti strani so vroči, da bi ž mislili, da se sprejeme v plan. Ali ko se pomikaš proti desni, prične temperatura padati. Skrajni desnici sede, kot jih imenujejo, konzervativni delje. V Ameriki bi jih imeno skrajno nevarne družabnem du, in časopise bi jih zapis černo listo. Oni verjamejo v lucije, ampak stoje na stališču z njo v glavnem dosigli cilje.

Med skrajno desnico in skrajno levo je centrum, prava moč lavskega sveta. Oni so in ljevanje revolucije, to je za klavanje reform in drugih stki se morajo urediti. Toda o pristopni razlogom, in noče nesmiselno taktiko uničiti delje je izvršila ruska revolucija. Oni urejajo svoje delo po razmer in potem tem store llike, v kolikor jim to dovolj, godnost razmer.

Po vsi dvorani so rdeče zastavljena dekoracija, razven na prvi vhod je z belimi erkan rdeče platno vtisnjen napis: "lavec vesno sveta, združite se, gubiti ne morete drugega kot rje!"

Zdelo se mi je, da sem čul podobnega že preje. Toda le ameriških čitalcev sociologije morda pričakovalo tak napis stenaah parlamentarne zbornice današnjih časih.

Urugvaj v vojni na strani Amerike.

Montevideo, 8. okt. — Urugvaj je prva južnoameriška republika, ki ima manj kot 2.153.174 prebivalcev — ki je tužno stopila v vojno proti Nemčiji. Čim je poslanska zbornica soboto glasovala za prelom s zérjem, je predsednik Viera izvršil skiep in izjavil v zbornici da republika Urugvaj ne stopi vojno na strani Združenih držav kakšnega posebnega sja z Nemčijo, temveč zato, ker se če horti za svobodo in prav. Predsednik je naplasi, da republika v vojno "v imenu čaustva".

Nemški diplomati in konzuli že vsjeraj dobili potne liste in urugvajskemu zastopniku v Parizu je sporočeno, da zapusti Neflo. Vlada je obenem prepustila Združenim državam in zavezom pristanišče v Montevideu, lahko služ operacijam na južni Atlantiku za bazo.

Grški ekspres je stopil v neko armado.

Atene, 8. okt. — Tukaj poročajo, da je po informacijah iz beogradskega prestolonasleda bivši grški prestolonasled Jurij stopil v nemško armado. Jurij je dobil poveljništvo, v kater je bil izgnan z očetom Konstantinom iz Grške, ko so ga zavezni vergli s prestola.

...klesanje s prve strani

iz inozemstva.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.
IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s
SLOVENCI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI

Mi poslijamo denar vašim prijateljem v sveto Ameriko po najboljši ceni.
Plačujemo 4 odsto na obrati na vaše vloge.
MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAJBRŽNJA INSTITUCIJA.

